

Kirjallinen asiantuntijalausunto: Tulevaisuusvaliokunta

Asia: VNS 7/2025 vp Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa
Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Lasten ja nuorten suuntia tulevaisuudelle -hanke kiittää tulevaisuusvaliokuntaa mahdollisuudesta lausua tulevaisuusselonteon ensimmäisestä osasta.

Hanke pilotoi nuorten kuulemista osana eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan tulevaisuusmietintöä. Hanke pyrkii laajentamaan nuorten tulevaisuusvaltaa kansallisessa päätöksenteossa. Nuorten kuulemisen yhteydessä tarkoitamme osallistuvien nuorten joukon laajentamista muutamista – usein jo valmiiksi yhteiskunnallisesti aktiivisista – nuorista laajempaan joukkoon eritaustaisia nuoria. Hankkeen toteuttavat Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja Nuorten Akatemia yhdessä eduskunnan tulevaisuusvaliokunnan Lasten, nuorten ja perheiden tulevaisuus -ohjausryhmän kanssa aikavälillä 10/2025–12/2026. Hanketta rahoittaa Sitra.

Hankkeella on kaksi päätavoitetta, jotka liittyvät lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamiseen kansallisen tason päätöksenteossa.

Ensimmäiseksi pyrimme tuomaan moniäänisempää nuorten näkökulmaa osaksi tulevaisuusvaliokunnan tulevaisuusmietinnön käsittelyä politiikkarelevantissa muodossa. Tätä varten olemme suunnitelleet ja helmi-maaliskuussa 2026 toteuttaneet kuusi kuulemistyöpajaa, joissa keräsimme 9.-luokkalaisten tulevaisuusnäkemyksiä. Työpajoihin osallistui yhteensä 121 oppilasta Uudellamaalla ja Lapissa. Kysyimme työpajoissa nuorten näkemyksiä tulevaisuudesta sekä yleisesti että tulevaisuusselonteon ensimmäiseen osaan liittyen. Sisällytämme kuulemisen kannalta tärkeimpiä – osiltaan alustavia – tuloksia tähän lausuntoon. Tulokset esitetään koko laajuudessaan hankkeen loppuraportissa.

Toiseksi pyrimme työpajojen sekä taustatutkimuksen pohjalta luomaan ehdotuksen työpajapohjaisesta toimintamallista, joka soveltuu nuorten kuulemiseen mahdollisimman hyvin toistettavana myös hankkeen päätyttyä. Kuvaus toimintamallista valmistuu syksyllä 2026. Aikataulun salliessa ja valiokunnan niin päättyessä esittelemme toimintamallin ja hankkeen lopputulokset syksyllä.

Tässä lausunnossa vastaamme tulevaisuusvaliokunnan esittämiin kysymyksiin:

- Mitä ja miten nuoret ajattelevat tulevaisuudesta?
- Miten nuorten tulevaisuusajattelu suhteutuu selonteon jäsenyyksiin?
- Mitä voidaan saavuttaa toisaalta selonteon käsittelyn, toisaalta nuorten ja koulutuksen näkökulmasta sillä, että nuoret tällaisen työpajatyöskentelyn kautta pohtivat vaihtoehtoisia tulevaisuuksia yhteiskunnallisesta näkökulmasta?

Kahteen ensimmäiseen kysymykseen vastaamme työpajoissa kerätyn aineiston perusteella. Kolmanteen kysymykseen vastaamme sekä työpaja-aineiston, havaintojemme sekä taustatutkimuksen perusteella.

Lausunnossa esitettävät tulokset aineistosta ovat tutkijaryhmän tekemiä, ja ne tuodaan valiokunnalle tutkijaryhmän välittämänä. Palautamme aineiston sekä tulkintamme nuorille kevään aikana ja korjaamme mahdolliset esiin tulevat väärintulkinnat hankkeen loppuraporttiin. Jotta nuorten ääni säilyisi lausunnossa ja kuulemisessa mahdollisimman vahvana, käytämme mahdollisimman paljon suoria lainauksia aineistosta alkuperäisessä muodossaan. Läpinäkyvyyden vuoksi toimitamme valiokunnalle alkuperäisen aineiston.

Sisällysluettelo

1. Tiivistys lausunnon keskeisistä huomioista	3
1.1. Nuorten toiveissa hyvä Suomi vuonna 2045 on työllistävä, taloudeltaan vahva, turvallinen ja tasa-arvoinen.	3
1.2. Nuoret tuovat selontekoon nuorten tulevaisuusnäkökulman ja priorisoinnit sekä toiveen tulla osaksi päätöksentekoa	3
1.3. Laajan nuorten joukon työpajamuotoinen kuuleminen vahvistaa osallisuutta ja tulevaisuusselontekoprosessia	3
2. Mitä ja miten nuoret ajattelevat tulevaisuudesta?.....	5
2.1. Tosi hyvä Suomi 2045	5
2.2. Nuorten terveiset tulevaisuudesta nykyhetken päättäjille	6
2.3. Alustavia havaintoja siitä, miten nuoret ajattelevat tulevaisuudesta	7
3. Miten nuorten tulevaisuusajattelu suhteutuu selonteon jäsenyyksiin?	9
3.1. Ympäristö.....	9
3.2. Turvallisuus	11
3.3. Hyvinvointi	13
3.4. Teknologia	15
3.5. Talous	17
3.6. Päätöksenteko	19
3.7. Osaaminen	21
3.8. Arvot ja asenteet.....	22
3.9. Kansainvälisyys.....	24
4. Mitä voidaan saavuttaa toisaalta selonteon käsittelyn, toisaalta nuorten ja koulutuksen näkökulmasta sillä, että nuoret tällaisen työpajatyöskentelyn kautta pohtivat vaihtoehtoisia tulevaisuuksia yhteiskunnallisesta näkökulmasta?	27

1. Tiivistys lausunnon keskeisistä huomioista

1.1. Nuorten toiveissa hyvä Suomi vuonna 2045 on työllistävä, taloudeltaan vahva, turvallinen ja tasa-arvoinen.

Hyvää tulevaisuutta kuvitellessaan nuoret toivoivat, että Suomen valtiontalouden tila on hyvä vuonna 2045. Nousukausi on alkanut ja kaikille riittää töitä. Suomessa on turvallista, eikä maailmalla sodita. Tulevaisuuden Suomessa ollaan tasa-arvoisia ja kaikkia kunnioitetaan taustasta riippumatta. Päätöksenteko on sujuvaa ja nuorilla on mahdollisuus osallistua siihen. Ilmastokriisi on selätetty ja ympäristö voi hyvin. Tavallinen arki on arvossaan, eikä teknologia hallitse elämää.

Päätäjiltä nuoret toivoivat, että nuoret huomioitaisiin päätöksenteossa ja että heidän haasteisiinsa kiinnitettäisiin huomiota. Suomen talouden tila huolestuttaa nuoria, ja he odottivat päättäjien löytävän ratkaisuja siihen. Samalla nuoret muistuttivat päättäjiä solidaarisuudesta ja olivat huolissaan suomalaisen yhteiskunnan kahtiajaosta.

1.2. Nuoret tuovat selontekoon nuorten tulevaisuusnäkökulman ja priorisoinnit sekä toiveen tulla osaksi päätöksentekoa

Nuoret kommentoivat työpajoissa yhdeksää selonteon sisältöjen pohjalta muodostettua teemaa toivotun tulevaisuuden näkökulmasta. Vaikka teemat äänestettiin Suomen tulevaisuuden kannalta tärkeysjärjestykseen, saivat kaikki yhdeksän teemaa tasaisesti vastauksia. Vaikka henkilökohtainen elämä ja arki tässä ja nyt nousivat esille monista vastauksista, näkyi erityisesti ympäristöön, turvallisuuteen, hyvinvointiin ja talouteen liittyvissä vastauksissa rakenteet edellytyksenä toivotun tulevaisuuden toteutumiselle.

Aineistosta ei noussut täysin uusia näkökulmia Suomen tulevaisuuteen tai sen haasteisiin. Tämä voi liittyä tulevaisuuden teemapohjaiseen käsittelyyn. Esimerkiksi selonteon villien korttien pohdiskeleminen olisi voinut tuoda mukanaan yllättävämpiä näkökulmia. Sen sijaan aineisto antaa arvokasta tietoa siitä, miten nuoret priorisoivat tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ja miten he tulkitsevat Suomen tulevaisuuden kannalta keskeisten teemojen sisältöä.

1.3. Laajan nuorten joukon työpajamuotoinen kuuleminen vahvistaa osallisuutta ja tulevaisuusselontekoprosessia

Matalan osallistumiskynnyksen työpajat erilaisissa demografisissa konteksteissa laajentavat mietintöprosessiin osallistuvien nuorten määrää, mikä puolestaan lisää nuorten määrää ja monimuotoisuutta sekä näkökulmien moniäänisyyttä. On kuitenkin tärkeää muistaa, että suurikaan määrä kuultavia nuoria ei tarkoita sitä, että edustettuna olisivat ”kaikki nuoret”, vaan ainoastaan laajempi määrä nuoria. Parhaimmillaan nuorten osallistaminen itsessään voi lisätä koko prosessin ”nuoritietoisuutta” eli nuorten näkymistä selonteon sisällöissä esimerkiksi käsiteltävien teemojen tasolla. On kuitenkin

tärkeää muistaa heidän osallisuutensa merkitys nimenomaan nykyhetken inklusiivisemmassa päätöksenteossa eikä ainoastaan kuvitelluissa tulevaisuuksissa.

Nuorten ja koulutuksen näkökulmasta työpajamuotoinen työskentely mahdollistaa ennen kaikkea osallistumisen myös sellaisille nuorille, jotka ehkä muuten jäisivät poliittisen vaikuttamisen ulkopuolelle eri syistä. Työpajoissa nuorilla on mahdollisuus oppia päätöksenteosta ja kansallisesta ennakoinnista sekä harjoitella tulevaisuusajattelua. Selonteon kommentaattoreina kullakin osallistuvalla nuorella on tilaa ottaa sellainen rooli, johon he ovat valmiita ja mikä heitä kiinnostaa. Ohjattu tulevaisuusajattelu voi lisätä nuorten tulevaisuususkoa ja toimijuutta.

Työpajamuotoinen selonteon käsittely avaa nuorille politiikkarelevantin linssin ajatella tulevaisuuksia. Samalla työpajan tulevaisuusajattelu voi toimia porttina yhteiskunnalliseen kiinnostukseen ja osallistumiseen myös jatkossa. Tulevaisuusvallan kannalta on tärkeää pitää portti auki mahdollisimman monelle nuorelle.

2. Mitä ja miten nuoret ajattelevat tulevaisuudesta?

Osa työpajan kysymyksistä koski tulevaisuutta yleisesti, selonteosta riippumatta. Seuraavassa esitämme koonnin osallistujien ajatuksista hyvästä tulevaisuudesta Suomessa vuonna 2045 sekä miten päättäjät voivat sitä nykyhetkessä edistää.

2.1. Tosi hyvä Suomi 2045

Työskentelyn loppuvaiheessa nuoria pyydettiin kiteyttämään heidän kuvittelemansa toivottu tulevaisuus täydentämällä lause: "Mielestäni olisi ihan mahtavaa, jos Suomessa vuonna 2045...".

"olisi mahtaavaa jos suomi saa enemmän työtä" (Vastaaja, Uusimaa)

Mainintakertojen perusteella nuoret pitivät tärkeimpänä hyvän tulevaisuuden mittarina mahdollisimman pientä työttömyyttä. Vuonna 2045 Suomessa riittäisi kaikille töitä. Kunnossa olisi sekä kansantalous että yksilöiden talous. Valtion velkaantuminen on loppunut, ja kansantaloutta määrittelee nousukausi. Rikastumisesta haaveiltiin, mutta vielä useammin mainittiin, ettei hyvässä tulevaisuudessa kukaan olisi köyhä. Taloutta voi ohjata vihreät arvot, mutta myös nuorten etu:

"Eläkkeet olisi lopetettu, ja maksettu takaisin kaikille jotka niitä olisivat maksaneet, koska ne eivät riitä meille nuorille, vaikka olemme niitä maksamassa. Sosiaaliturva pidetään" (Vastaaja, Uusimaa)

Keskeinen tulevaisuuteen vaikuttava talouden osa-alue on verotus, jota sivuttiin vastauksissa läpi työpajan. Mikäli asiat ovat mallillaan vuonna 2045, on tuloverotus aiempaa matalampaa: "Olisi kaikille töitä, ei työttömiä ja niin suuria veroja että 30% palkasta menee veroihin" (Vastaaja, Lappi). Myös verojen nousulle löytyi kohteita: "Ois iso turisti vero" (Vastaaja, Lappi) sekä "maahanmuutolle verotus" (Vastaaja, Lappi). Hyödykkeet maksavat kuluttajille vähemmän.

Nuorten mahtava Suomi on vuonna 2045 turvallinen, ja niin myös maailma sen ympärillä. Sodat ovat loppuneet, eikä uusia ole alkanut: "bensa maksaisi vähemmän ja työpaikkoja olisi paljon. Riidassa olevat maat pääsisivät sopuun." (Vastaaja, Lappi) Naisiin kohdistuva väkivalta on vähentynyt.

Monen mielestä mahtavaa olisi, jos Suomessa vuonna 2045 vallitsisi tasa-arvo ja kunnioitus toisia kohtaan. Syrjintää ja rasismia ei ole. Jokainen saa olla sellainen kuin on, ja suhtautuminen kanssaihmiseen on avarakatseista: "kaikkia kunnioitettaisiin ja ihmiset saisivat olla sellaisia kun haluavat" (Vastaaja, Uusimaa).

"olisi mahdollista saada naisena sekä ura että perhe eikä olisi sotaa." (Vastaaja, Uusimaa)

Maahanmuuton tilanteesta aineistossa ei ollut yksimielisyyttä. Näkemyksiä esitettiin sekä maahanmuuton puolesta että vastaan. Toisille maahanmuuton kasvu rakentaisi hyvää

tulevaisuuden Suomea työvoiman avulla, toisille maahanmuuttajien karkottaminen vähentäisi ongelmia:

”Nuoret muuttavat suomeen enemmän, niin ne maksavat enemmän veroja ja can take care of us.” (Vastaaja, Uusimaa)

”[...]Ulkomaalaiset ongelmanaiheuttajat palautetaan heidän kotimaihin” (Vastaaja, Uusimaa)

Nuoret kuvittelivat mahtavaksi myös vuoden 2045 politiikkaa. Se on kansalaisia ja nuoria osallistavaa sekä yksimielisemmän päätöksenteon myötä aiempaa sujuvampaa:

”Olisi myös mahtavaa, jos [...] hallinnot olisi oikeasti kuunnellut kansalaisten haluja, varsinkin nuorten” (Vastaaja, Uusimaa)

”Hallituksessa voitaisiin tehdä parempia päätöksiä ilman, että vastakkainen puolue sivuttaa idean täysin ja alkaa lyttäämään, vaikka ehdotus ei olisi heidän kantaansa.” (Vastaaja, Uusimaa)

Mahtavassa Suomessa vuonna 2045 ympäristöä arvostetaan, eikä ilmansaasteet tai päästöt ole enää ongelma. Teknologia ja tekoäly ovat aiempaa merkityksellisempiä: ”tekoäly ei valloittaisi maailmaa” (Vastaaja, Lappi). Luotettavaa mediaa ja rehellistä journalismia tarvitaan myös tulevaisuudessa:

”Media olisi rehellisempi. Nyt ongelmia yritetään piilotella ja varmaan sen sanominenkin että ongelmia on leimataan liioitteluksi tai vastaavaksi.” (Vastaaja, Uusimaa)

Mahtavaa olisi myös ihan tavallinen hyvä elämä, jossa ”[O]lisi onnea ja turvallisuutta” (Vastaaja, Uusimaa), tai jopa hieman huolettomasti ”olisi kesä aina” (Vastaaja, Lappi).

”olisi vähemmän veroja ja enemmän vapaa aikaa rakkain kanssa ei tarvi menestyä mutta normi tavallinen elämä johon sisältää onnea ja oma talo ja auto sekä matkustus ja vapaus.” (Vastaaja, Uusimaa)

2.2. Nuorten terveiset tulevaisuudesta nykyhetken päättäjille

Aivan työpajojen lopuksi nuoria pyydettiin kuvittelemaan itsensä vuoteen 2045, jolloin nuorten toivoma tulevaisuus on jo toteutunut. Sen jälkeen heitä pyydettiin lähettämään nykyhetken, eli vuoden 2026 päättäjille terveisiä ja ohjeita nuorten toivomien tulevaisuuksien saavuttamiseksi.

Nuoret antoivat kannustavaa palautetta, kuten ”Jatkakaa samaan malliin. Suomi on hyvä ja turvallinen maa” (Vastaaja, Uusimaa) tai ”tee sun paras broidi” (Vastaaja, Uusimaa). Rakentavaa palautetta antaneet nuoret halusivat herätellä päättäjiä keskittymään omien kansalaisten hyvinvointiin ja maailman tilanteeseen:

"Täältä tulevaisuudesta haluaisimme muistuttaa, että keskittyisitte enemmän kansalaistenne hyvin vointiin ja luonnon kunnossa pitämiseen kuin omaan napaanne." (Vastaaja, Lappi)

"Ettekö oikeesti tajua, että puolet maailman maiden johtajista on diktatuureja ja niitä tulee kohdella sellaisina. Herätkää!!"
(Vastaaja, Uusimaa)

Nuorilla oli myös selkeitä toiveita päättäjille. Osassa tunnistettiin nykyhetken haasteita ja korostettiin niihin tarttumisen tärkeyttä. Nuoret toivoivat esimerkiksi, että päättäjät eivät unohtaisi heitä, ja nuoriin panostaminen nähtiin tärkeänä tulevaisuuden kannalta.

"Nuorten tulevaisuus ei näytä hyvältä, joten siihen pitää panostaa. Mielenterveyspotilaita pitää huomioida ja antaa hoitoa ja pitää keskittyä kaikkien hyvinvointiin. Ihan kaikesta ei voi leikata." (Vastaaja, Lappi)

Talouteen liittyvät päätökset ja niihin liittyvät ohjeistukset pohdituttivat nuoria. Merkittävä osa vastaajien toiveista ja ohjeistuksista liittyikin Suomen talouteen ja taloudelliseen kehitykseen, kuten velkaantumiseen, työllisyyteen, verotukseen ja yleisesti talouden kehittymiseen. Taloutta käsiteltiin myös taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden kautta.

"Keskittykää Suomen raha-asioihin, ettei olla veloissa vuonna 2026. Jos on paljon velkaa, niin älkää leikatko eläkkeistä ja leikatkaa rikkaiden palkoista." (Vastaaja, Lappi).

Vaikka nuoret toivoivat velkaantumisen pysäyttämistä, lisää työpaikkoja ja verotuksen alentamista, he olivat samaan aikaan huolissaan kansakunnan jakautumisesta ja leikkauksista, jotka kohdistuvat köyhiin. Jakolinjat voivat johtua siitä, että nuoret kokivat erilaisten toimenpiteiden johtavan hyvään tulevaisuuteen. Osa näki valtion velkaantumisen esteenä toivotulle kehitykselle, jolloin korjaavat toimenpiteet liittyvät velanmaksuun ja verotuksen keventämiseen. Toiset puolestaan saattoivat kokea, että leikkaukset ovat esteenä toivottujen tulevaisuuksien esteenä ja pyysivät päättäjiä välttämään niitä.

"Älkää leikatko köyhiltä. Keskittykää tulevaisuuteen ja kestävyyteen. Älkää nostako vaan teidän omia palkkojanne." (Vastaaja, Uusimaa)

"ottakaa huomioon vähävaraiset ihmiset ja niiden elämänsäkulut"
(Vastaaja, Uusimaa).

"Rahan jakautuminen ja markkinoiden monopolit tuhoavat oikeudenmukaisuuden. Ilman tasa-arvoa ihmiskunta tulee tuhoamaan itsensä." (Vastaaja, Uusimaa)

2.3. Alustavia havaintoja siitä, miten nuoret ajattelevat tulevaisuudesta

Nuorten tulevaisuusnäkemyksissä näkyy rinnakkain kokemustiedon kaltainen, arkista elämää käsittelevä lähestymistapa sekä tietoperustaisempi lähestymistapa. Aineistossa on samanaikaisesti – usein myös samassa vastauksessa – nähtävillä sekä institutionaaliset rakenteet että arkisempi yksilön näkökulma. Erityisesti selonteon teemoihin liittyvät kysymykset pyrittiin muotoilemaan työpajoihin niin, että niihin pystyi vastaamaan eri lähtökohdista.

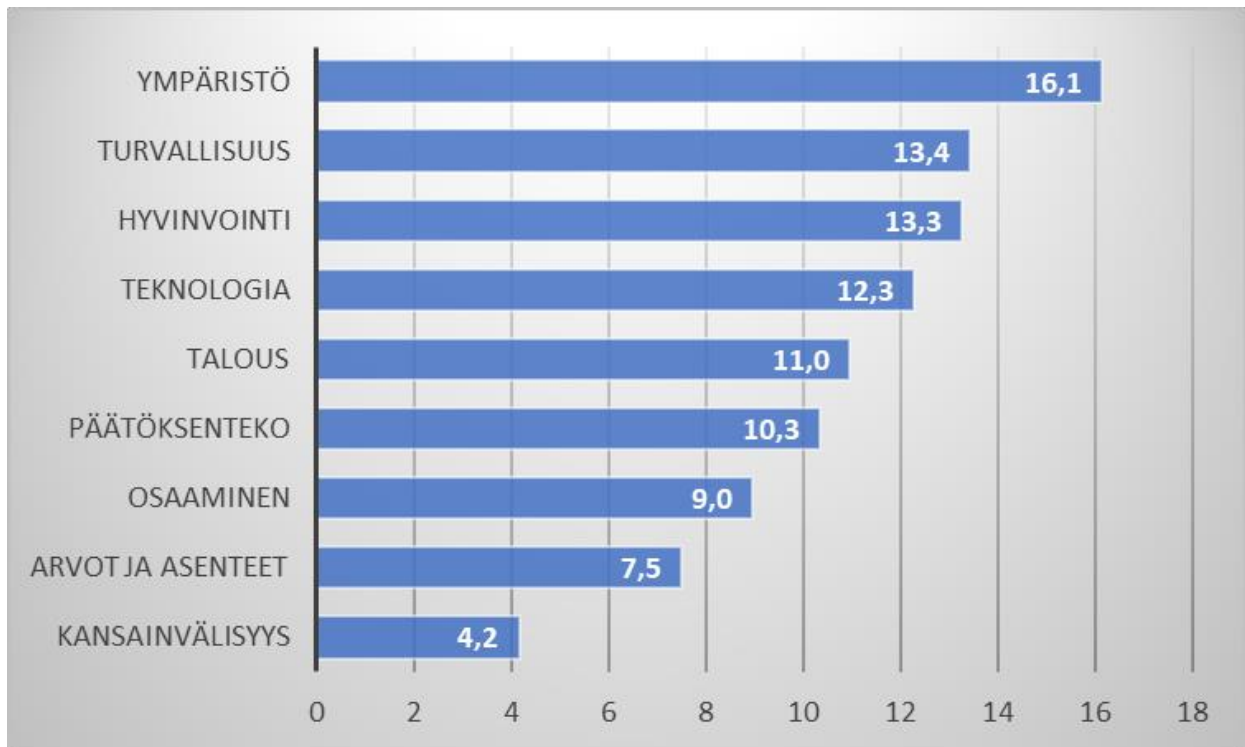
Myös muutoksen tahti vaihtelee. Tulevaisuus voi olla vastauksissa jotain täysin erilaista tai nykyarjen hieman muuttunut versio. Mahtavaa voisi vuonna 2045 olla yhtä lailla scifi-kuvaston tapaan ”jos olisi lentävä autoja” (Vastaaja, Uusimaa) tai ihan vaan se, että viimein ”peeveessä olis 80 malossi” (Vastaaja, Lappi). Tulkitsemme jälkimmäisen vastaajan pitävän toivottuna tulevaisuutta, jossa Suzuki PV –mopossa olisi italialaisen Malossi-valmistajan ”legendaarinen läpätön 80cc sylinterisarja”¹.

Tulevaisuuksista kysyttiin työpajan kuluessa nuorilta useampaan kertaan, muuttuvin kysymyksin. Työpajan alun kysymykset painottuivat nopeisiin, muutaman sanan vastauksiin, ja työpajan loppupuolella kirjoittamiseen varattiin enemmän aikaa, eikä vastausten pituutta määritelty. Tulevaisuusajattelu samojen teemojen ympärillä syventyi työpajan edetessä ja muuttui näkökulman mukaan. Hyvä esimerkki on teknologiaan liittyvät näkemykset: teknologia nähdään perustavanlaatuisen tärkeänä tulevaisuudelle, mutta toivotun tulevaisuuden kautta tarkasteltuna teemaa tulkitaan moniselitteisemmin. Työpajan alussa nuoria pyydettiin kertomaan muutamalla sanalla, mitä heille tulee mieleen tulevaisuudesta. Kun vastaukset luokiteltiin aiheittain, eniten mainintoja sai teknologia. Myöhemmin, hyvää Suomea kuviteltaessa teknologia mainittiin vain muutamassa vastauksessa. Näissä näkemyksissä kuviteltiin ainoastaan tekoälyn ja teknologian vähentämistä: ”ei kauheesti enempää teknologiaa” (Vastaaja, Uusimaa).

¹ <https://moposport.fi/sylinterisarja-suzuki-pv-80cc-h-5000-malossi/?srsltid=AfmBOopmL4grzPGLyekBIvN0Hf9eqqoCICEfjPSrlotppDGmb5vImkuX>

3. Miten nuorten tulevaisuusajattelu suhteutuu selonteon jäsenyyksiin?

Työpajojen tärkein sisällöllinen yhteys selontekoon muodostui selonteon epävarmuustekijöiden pohjalta koostettujen yhdeksän teeman kautta. Nuoria pyydettiin jakamaan 100 pistettä teemoille sen mukaan, mitkä teemoista he kokivat Suomen tulevaisuuden kannalta tärkeimmiksi. Eniten pisteitä sai ympäristö. Vähiten tärkeäksi äänestettiin kansainvälisyys.

Kuvio 1. Teemojen tärkeysjärjestys Suomen tulevaisuuden kannalta osallistuneiden nuorten vastauksissa (n=106). Kunkin teeman kohdalla näkyy sen pisteosuus tärkeysskaalan maksimiarvosta, eli 100 pisteestä. Teemojen yhteispisteet jäivät hieman alle sadan pisteen, sillä 10 vastaajaa jätti osan pisteistä antamatta.

Seuraavaksi nuoret tulkitsivat teemoja toivotun tulevaisuuden valossa vastaamalla hankeryhmän muodostamiin selkokielisiin kysymyksiin. Seuraavassa esitämme kunkin teeman *vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045*. Olemme muodostaneet kehityskulut nuorten vastauksista. Kunkin teeman yhteydessä vertailemme nuorten vastausten pohjalta muodostuvaa kehityskulkua selonteon Suomen tulevaisuuteen vaikuttavien epävarmuustekijöiden vaihtoehtoihin kehityskulkuihin (selonteon Liite 2).

3.1. Ympäristö

Nuorilta kysyttiin:

- Millaisilla tavoilla pidämme luonnosta hyvää huolta vuonna 2045 Suomessa?
- Millainen on ihmisen suhde luontoon?

Ympäristön vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045

Vuonna 2045 luontoa kohdellaan aiempaa paremmin, sillä sen tärkeys on viimein ymmärretty. Ihminen toimii vastuullisesti ja luontoa kunnioittaen, säilyttäen ja suojellen. Ymmärrys luonnonvarojen käytön rajallisuudesta on osa sivistystä, ja pohja sille luodaan jo koulussa.

”Olisi hyvä jos kouluissa opetettaisiin enemmän mitä haittoja luonon tuhoamisesta voi tapahtua että monet ymmärtäisi kuinka se tuhoaa maamme hiljallein enemmän ja enemmän.”

(Vastaaja, Uusimaa)

Luonnon merkityksellisyyttä lisää siellä vietetty aika. Toisaalta myös urbaani elämäntapa ja etäisyys luonnosta edesauttavat luonnon tilaa, sillä kaupunkia arvostavat pysyvät poissa pilaamasta luontoa. Vuonna 2045 ihminen on luonnon ja muiden lajien suojelija ja puolustaja, myös luonnon ulkopuolella.

”uhanalaisten eläinten suojelu esim tuomalla eläimet suojaan kuten jonkinlaiseen "eläintarhaan" väliaikaiseksi jotta ne saavat turvaa ja ravintoa myöhemmin kun on löydetty turvallinen ja ravinteikas alue, eläimet vapautettaisiin sinne aluelle.” (Vastaaja, Uusimaa)

Ympäristön arvostus näkyy arjessa esimerkiksi kestäväenä kulutuksena ja ympäristöystävällisempinä valintoina. Ihmiset tavoittelevat pienempää hiilijalanjälkeä valinnoillaan. He säästävät luonnonvaroja, käyttävät uusiutuvaa energiaa, kierrättävät ja suosivat lähiruokaa. Saastuttavia valintoja, kuten bensa-autoja on vähennetty. Jotkut valinnat saattavat tuntua hankalilta, mutta ympäristön kestävyys on kestäväntä kulutusta tärkeämpää. Ympäristöystävälliset elämäntavat on tehty helpoiksi. Miksi kukaan esimerkiksi roskaisi, kun roskiksiakin on lisätty?

”Roskauksen lopettaminen ja laadullisten roskien lisääminen.”

(Vastaaja, Lappi)

Myös päätöksenteolla suojellaan luontoa. Toimintaa, varojen käyttöä ja verotusta ohjaa päästöjen rajoittaminen ja sitä kautta ilmastonmuutoksen hidastaminen. Saastuttavaa teollisuutta on ajettu alas, ja jätteiden dumpkaus mereen on menneisyyttä. Metsiä suojellaan ja jätetään koskemattomaksi aiempaa enemmän. Luonnonsuojelualueita lisätään.

”Vähennämme toksisten aineiden käyttöä. Emme kaada puita turhaan. Enemmän luonnon suojelu alueita” (Vastaaja, Lappi)

Yksilöiden halua toimia ympäristöystävällisesti tuupitaan ja tuetaan esimerkiksi lajittelua koskevilla lakisäädöksillä. Uudet teknologiat tukevat ympäristön hyvinvointia. Valtamerten hiili-imurit tehostavat merten toimintaa hiilinieluinä, ja mikrobiologian ja

tekoälyohjattujen lennokkien avulla seurataan metsien terveyttä ja elvytetään pölyttäjäkantoja.

”Rahoitamme ympäristön kunnossa pitoa, esim. roskan keruu, tai uusiutuvan energian tuotannon tukeminen. Lentovero, fossiilisten polttoaineiden lisävero” (Vastaaja, Uusimaa)

Tai sitten vaihtoehtoisesti vuonna 2045 ympäristö voi siinä määrin surkeasti, että ”ei luontoa ole kuin kaikki hörppii ööliä” (Vastaaja, Lappi). Maalajeista 90 % on kuollut sukupuuttoon, ilmastonmuutos on kiihdyttänyt happikatoa ja kasvillisuus voi huonosti. Ympäristön tärkeys tavallaan ymmärretään, mutta nettiin ja nautintoihin koukuttunut ihminen on vieraantunut luonnosta, eikä sen tila kiinnosta.

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Siinä missä selonteon epävarmuustekijä Planetaariset rajat käsittelee erilaisia maapallon vakautta kuvaavia tapahtumia, kysyttiin nuorilta tavoista huolehtia sekä suhtautua luontoon. Kysymystenasettelun myötä vastauksissa korostui yksilön ja yhteisöjen vaikutus ympäristön tilaan. Luonto, metsä ja lajit ovat sekä suojeluaatteen että -tekojen kohteita ja kokemuksen lähteitä. Vaikka nuorten vastauksissa käsiteltiin rakenteita, on rajat helppo unohtaa ilman kuviteltua vaaraa ylittää keikahduspisteitä. Tämä jätti tilaa kuvitella valtaviin ympäristöprosessien sijaan esimerkiksi lajien välistä huolenpitoa, kuten tässä vastauksessa: ”Pienemmille eläimille kuten siileille voisi tehdä pieniä mökkejä missä nukkua talvihorros” (Vastaaja, Lappi). Ilmastokriisin edessä pienten tekojen tärkeys rakenteiden rinnalla korosti näkemystä vahvasta yksilön vastuusta: ”Ei roskiteta. Pietethän vesistöt siistinä” (Vastaaja, Lappi).

Selonteossa luonnon vakauteen vaikuttavat ennen kaikkea rakenteet, ja ihmisten käyttäytymistä säätelee planeetan tila. Selonteossa planetaariset rajat joko kestävät tai horjuvat; nuoret ohjattiin kysymyksillä suoraan sellaisen tulevaisuuden äärelle, jossa ympäristöstä pidetään huolta. Näin ollen sekä nuorten näkemyksille että erityisesti selonteon positiivisimmalle planetaaristen rajojen kehityskululle on yhteistä ajatus ympäristöä kunnioittavasta hyvästä elämästä. Vaikka ympäristö on näissä molemmissa arvostuksen ja hyvän edistäjä, ainoastaan nuorten näkemyksissä se kytkeytyi irti taloudellisesta kestävydestä, tappioista tai varallisuudesta. Kulutustottumukset palvelevat ympäristön kestävyttä, eikä ympäristö kulutusta: ”emme tuhoa luontoa esim vaatteiden takia” (Vastaaja, Uusimaa).

3.2. Turvallisuus

Nuorilta kysyttiin:

- Mikä luo turvaa ja uskoa tulevaisuuteen vuonna 2045?
- Mikä ylläpitää rauhaa maiden ja ihmisten välillä vuonna 2045?

Turvallisuuden vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045

Kansainvälinen turvallisuustilanne on muuttunut paremmaksi vuoteen 2045 mennessä. Osa konfliktinhakuisista ja autoritaarisista valtioista on lakannut olemasta tai uudistanut hallintoaan radikaalisti. Kansainväliseen yhteistyöhön luotetaan. Toimiva kansainvälinen yhteistyö ja NATO-sotilasliittona vahvistavat Suomen turvallisuutta. Kansalaiset kokevat, että ministereihin voi luottaa ja päätöksenteko on toimivaa.

”Suomi kuuluu vuonna 2045 Natoon, josta se saa turvaa. Muut maat, kuten Venäjä ei saa aloittaa sotia.” (Vastaaja, Uusimaa)

Sisäisen turvallisuuden tilanne on vakaa. Vaikka poliisivoimat vahvistavat turvallisuuden tunnetta, sosiaaliturvan ja julkisten palveluiden kehittäminen ovat myös tärkeitä yhtenäisyydelle ja turvallisuuden tunteelle. Henkinen hyvinvointi, läheiset ihmissuhteet ja rakkaus sekä usko ihmiskunnan hyvyyteen tuovat turvaa. Turvallisuuden tunteeseen vaikuttavat myös riittävä toimeentulo sekä uusien keksintöjen tuottama taloudellinen hyvinvointi. Luonto ja uskonto ovat osalle tärkeitä turvallisuuden tunteen tuottajia.

Rangaistukset koetaan entistä oikeudenmukaisimpina, sillä henkirikoksista rangaistaan ankarammin kuin omaisuusrikoksista.

Toisessa vaihtoehtoisessa kehityskulussa kansainvälinen turvallisuustilanne on heikentynyt vuoteen 2045 mennessä. Sotia ja konflikteja on entistä enemmän. Pyrkimykset rauhaan ovat epäonnistuneet, ja uusia sotia on näköpiirissä.

”Uskon, että vuoteen 2045 on alkanut jonkilainen uusi sota, joka vaikuttaa hyvinkin paljon maailman tilanteeseen.” (Vastaaja, Uusimaa)

”Maailma ei tule olemaan ilman sotia tai rauhassa vuonna 2045”. (Vastaaja, Uusimaa)

Myös Suomen sisäinen turvallisuus rakoilee, koska turvallisuusuhkiin ei ole puututtu ajoissa. Jengirikollisuus ja -väkivalta yleistyvät ja maahanmuuttoon liittyvät turvallisuusongelmat lisääntyvät. Kaduilla pelätään väkivaltaisia yhteydenottoja ja omaisuuden varastamista. Turvallisuusuhat tuovat ihmisiä kaduille osoittamaan mieltään.

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Nuoret korostivat turvallisuuden merkitystä tulevaisuuden hyvinvoinnille ja arjen sujuvuudelle. Turvallisuus yhdistyi nuorten vastauksissa vapauden tunteeseen ja mahdollisuuteen elää ilman pelkoa sekä pohdintoihin maailman turvallisuustilanteesta.

”Turvallisuus on tosi tärkeä, jos maassa puuttuu turvaa sitten se on iso ongelma kaikille. ilman turvallisuus emme voida liikkua vapaasti eikä elää vapaasti ilman pelkoa ja ilman outoja pelottavia ihmisiä liikkumassa vapaasti ulkona. humelaisten vähentäminen on tosi tärkeää, varsinkin nuorille.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Vastauksissa korostui myös huoli sisäisestä turvallisuudesta ja esimerkiksi jengiytymisen negatiivisista seurauksista erityisesti nuorten kokemana.

”Suomi on kovaa vauhtia menossa Ruotsin suuntaan turvallisuuden kannalta, joka on huono asia. Olen kuullut kymmeniltä ikätovereiltani, että heillä on sama huoli. Suomen pitää korjata turvallisuustilanne vähentämällä haitta maahanmuuttoa ja kiristämällä vankilatuomioita vakavista rikoksista”
(Vastaaja, Uusimaa).

Nuoret pohtivat laajasti turvallisuutta edistäviä tekijöitä. Vaikka he nostivat esille poliisin ja armeijan kaltaisia turvallisuusviranomaisia, turvallisuuteen vaikuttivat heidän mielestään myös demokraattista päätöksentekoa, sosiaaliturvaa ja yhteisöllisyyttä vahvistavat tekijät. Sosiaalisen, taloudellisen ja ekologisen kestävyys merkitys turvallisuudelle on nähtävillä myös nuorten vastauksissa, missä on yhtymäkohtia Turvallisen maailman kehityskulkuun.

”Päätöksiä, jotka edistävät yhteiskunnan hyvinvointia, eli ei semmoisia, jotka voivat asettaa jotkut ihmiset esimerkiksi taloudelliseen ahdinkoon.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Työn luoma taloudellinen turva nähtiin niin ikään tärkeänä osana yhteiskunnan turvallisuutta, ”Töiden tarjonnan lisääminen” (Vastaaja, Uusimaa) mainittiin turvallisuutta tuottavana tekijänä.

Laatimissamme kysymyksissä turvallisuus yhdistyi tulevaisuuskokoon, ja moni vastaaja nosti esille läheisten ihmissuhteiden merkityksen ja uskon ihmiskuntaan hyvän tulevaisuuden määrittelijöinä. Myös luonto ja hengellisyys saivat mainintoja.

Kansainvälisen turvallisuusympäristön merkitys korostuu vastauksissa, joista useissa pohdittiin maailmaa tilaa sekä päätöksentekijöiden kykyä ylläpitää rauhaa ja toimivia diplomatiasuhteita ympäri maailmaa. Osaavat ministerit ja presidentti nousivat tärkeiksi hahmoiksi kansainvälisen turvallisuuden kannalta. Diplomatian lisäksi tarvitaan kansainvälistä kauppaa ylläpitämään rauhaa ja kansakuntien välistä yhteistyötä tulevaisuudessa.

”Teknologia ja diplomatia ylläpitävät rauhaa.” (Vastaaja, Uusimaa)

3.3. Hyvinvointi

Nuorilta kysyttiin:

- Mikä saa meidät voimaan hyvin vuonna 2045 Suomessa?
- Mikä edistää sitä, että jokainen voi hyvin vuonna 2045?

Hyvinvoinnin vaihtoehtoinen kehityskulku vuoteen 2045

Vuonna 2045 Suomessa ihmisten hyvinvointia edistetään monipuolisesti. Suomalaiset ovat terveempiä, sillä terveydenhoito on sujuvaa ja vaivattomasti kaikkien saatavilla.

Sairaanhoitajia on aiempaa enemmän, ja terveyttä hoitavat ihmiset: "Lääkäreitä ja sairaanhoitoa ei korvata teknologialla esim. Robotteilla ja tekoälyllä." (Vastaaja, Lappi). Verovaroin ylläpidettäviä, kansalaisille ilmaisia palveluja on saatavilla kaikkialla Suomessa. Nuorten hyvinvointiin ohjataan aiempaa enemmän resursseja.

"hyvinvointiin eduskunta panostaisi tuplasti enemmän eikä leikattais mittään miltään nuoret on tulevaisuus ja me tarvitaan apua jos sitä apua ei oo niin tulevaisuutta ei ole miettikää itse" (Vastaaja, Lappi)

"Kaikille turvataan terveystalveluja ja eikä niitä keskitetä kaupunkeihin tai isoihin kuntakeskuksiin. syrjissäkin paikoissa terveystalveluja vaikka maksaisi enemmän sillä pitkät välimatkat maksavat valtiolle ihmishenkiä.[...]" (Vastaaja, Lappi)

Lisääntyneet palvelut mahdollistaa päättäjien "[p]anostaminen terveydenhuoltoon suuresti." (Vastaaja, Uusimaa). Hyvinvoinnilla kaiken kaikkiaan on vahva valtion tuki. Maan parantunut talous sallii suuremmat investoinnit sosiaaliturvaan sekä terveydenhoitoon.

"Köyhiltä perheiltä ei oteta jatkuvasti lisää, kaupan halpatuotteita ei oteta pois hyllyltä sillä suomalaisilla ei ole tänä päivänä tarpeeksi rahaa muuhun. Tukia ei leikata ja ihmisiä autetaan." (Vastaaja, Uusimaa)

Hyvinvoinnin tasaista jakautumista edesauttaa hyvä työllisyystilanne ja suomalaisten noussut tulotaso. Kaikilla on esimerkiksi varaa syödä terveellisesti.

"Parempi rahatilanne, joka takaa että kaikki saavat riittävästi ruokaa ja katon pään päälle." (Vastaaja, Lappi)

Hyvinvoinnin peruspilarit ovat hyvä ruoka, oma koti, yhä terveellisemmät elämäntavat ja liikunta. Sauna saa voimaan hyvin myös vuonna 2045. Myös parantunut ilmanlaatu vähentää ilmansaasteista johtuneita, aiemmin yleisempiä sairauksia. Terveysttä edistävät tarvittaessa lääkkeet.

"Liikunnan lisääminen ja siihen kannustaminen saisi ihmiset voimaan hyvin. Suomen olisi hyvä tehdä uudenlainen järjestelmä liikuntaseteleistä, joilla saataisiin enemmän ihmisiä kannustettua liikkumaan." (Vastaaja, Uusimaa)

Ihmissuhteet ja yhteisöllisyys rakentavat hyvää elämää. Perheen lisäksi tärkeä tukiverkko ovat kaverit, jotka kannustavat ja tukevat. Muita ihmisiä kunnioitetaan, ja hyvässä tulevaisuudessa kaikista pidetään huolta: "Kaikki hyväksyisi toisensa. ei syrjintää kenellekkään." (Vastaaja, Lappi). Toisaalta, myös maahanmuuttoa on saatettu vähentää.

Jaksamiseen panostetaan, erityisesti kouluissa: "Koulutehtäviä pitäisi olla vähemmän, jotta nuoret eivät ylikuormittuisi niistä." (Vastaaja, Uusimaa). Teknologia saattaa

vähentää tekemisen taakkaa: "robotit tekee kaiken ja me ei tehdä mitään" (Vastaaja, Lappi).

Hyvinvointia lisää myös kokemus turvallisuudesta. Kiusaaminen, rikollisuus, päihteiden käyttö ja väkivalta ovat vähentyneet. Vuonna 2045 ei enää välttämättä sodita ollenkaan.

"Pidän mahdollisena, että rikollisuus vähenee ja päihdeongelmat sekä sodan riski vähenevät, mikä saa monet voimaan paljon paremmin."

(Vastaaja, Uusimaa)

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Nuorten vastauksissa tulevaisuuden hyvinvointi muodostuu keskeisten perustarpeiden täyttymisestä. Vastausten keskiössä ovat fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Hyvinvointi on nuorten vastauksissa arvo ja päämäärä itsessään, eikä työkyvyn kaltainen väline, kuten selonteon Hyvinvointipetos-kehityskulussa. Vaikka hyvinvoinnin eri puolia käsiteltiin enimmäkseen erillään, ne myös kietoutuivat toisiinsa, kuten tässä vastauksessa:

"Kun ihmiset ovat terveitä, he voivat tehdä enemmän yhteisön hyväksi ja vähentää tautien leviämistä." (Vastaaja, Uusimaa)

Nuorten kuvitteleva hyvän hyvinvoinnin tulevaisuus on monin osin yhtenevä selonteon Ekososiaalisen hyvinvoinnin kehityskulun kanssa. Selonteosta poiketen, hyvinvoinnin ja ekologisen kestävyys kytkökset jäivät työpaja-aineistossa taka-alalle. Vastauksissa korostuivat sen sijaan sosiaalinen ja taloudellinen hyvinvointi, jälkimmäinen sekä yksilön että rakenteiden tasolla.

Vastauksissa painottuivat tulevaisuuden hyvinvointia tukevat yhteiskunnalliset rakenteet. Selonteon (s. 146) lause "Heikommista pidetään huolta, ja heitä tuetaan hyvän elämän saavuttamisessa" voisi hyvin olla suora lainaus tai tiivistys nuorten mielestä hyvästä tulevaisuudesta Suomessa vuonna 2045. Hyvinvointia koskevat vastaukset painottuivat lähes täysin toivotun tulevaisuuden pohdintaan. Huolenaiheita olivat nuorten hyvinvointi sekä köyhyyden jatkuminen:

"Toivon, että köyhimmillä ihmisillä on edellytykset elää silti hyvää elämää." (Vastaaja, Uusimaa)

"nuorilla on vaikea päästä avun luokse koska on älyttömän pitkät jonot" (Vastaaja, Lappi)

3.4. Teknologia

Nuorilta kysyttiin:

- Mitä hyvää teknologia mahdollistaa vuonna 2045 Suomessa?
- Mitä ongelmia olemme ratkaisseet teknologian avulla vuonna 2045?

Teknologian vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045

Teknologiaa hyödynnetään vuonna 2045 ennen kaikkea sairaanhoidossa. Uudet keksinnöt kehittävät uusia lääkkeitä, tehostavat hoitomenetelmiä ja edistävät lääketieteellistä tutkimusta. Terveysteknologiat mahdollistavat syövän varhaisen toteamisen ja parantavat vammautuneiden henkilöiden elämää.

”Teknologia edistää lääketieteellisiä tutkimuksia ja auttaa ihmisiä saamaan aitoa luotettavaa tietoa” (Vastaaja, Uusimaa)

Teknologia on valjastettu valtavien globaaleiden ongelmien, kuten ilmastonmuutoksen ja nälänhädän ratkaisemiseen. Varsinaisen teknologisen kehityksen rinnalle on tarvittu halua ratkaista haasteet. Lisäksi kaikissa teknologisissa ratkaisuissa huomioidaan ympäristön kestävyys:

”Kaikki asiat ovat riippuvaisia teknologiasta. Sen takia hyvä asia olisi, että sen pystyy toteuttamaan ympäristöystävällisesti.” (Vastaaja, Lappi)

Vaikka teknologia korvaa ihmisiä tietyissä työtehtävissä, vuoteen 2045 mennessä vähentynyt on nimenomaan ihmiselle merkityksellisen tai liian raskas työ. Teknologia tukee työtehoa ja siten myös siivittää yrityksiä menestykseen. Tätä myötä syntyy yhä uusia työpaikkoja ja työllisyyttä. Innovaatioita hyödynnetään talouden kasvun siivittämiseen sekä velan maksamiseen. Tärkeää on myös teknologian siivittäminen turvallinen arki:

”[Teknologia] suojaisi eläke-ikäisiä huijareilta, tietomme olisi turvassa” (Vastaaja, Uusimaa)

Eräs vuoteen 2045 mennessä ratkaistu ongelma voi hyvinkin olla ”Työtyttö” (Vastaaja, Lappi). Teknologiset ratkaisut parantavat tulevaisuuden arkea yhä viihtyisämpiä pelien ja sovellusten muodossa. Niille jää aikaa, sillä esimerkiksi ruoanlaiton voi halutessaan ulkoistaa koneille. Opettajan on saattanut korvata tekoäly: ”tehdä ruoka tai ai opettajat” (Vastaaja, Uusimaa).

Mahdollinen on myös vaihtoehtoinen vuosi 2045, jolloin teknologiaa hyödynnetäänkin kapeasti tai väärin tarkoituksiin. Uudet keksinnöt, kuten ”Uudet aseet kansalaisia vastaan” (Vastaaja, Uusimaa) mahdollistavat ja lisäävät sotia. Tällöin teknologia vie ihmisten kaipaamia työpaikkoja, laiskistaa, lisää pahoinvointia ja koukuttaa käyttäjiä.

”teknologia orjuttaa kaikki ihmiset” (Vastaaja, Lappi)

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Selonteon vaihtoehtoiset teknologian kehityskulut kuvaavat niiden käyttötarkoitusten rinnalla valtaa, systeemitasoa, kehityksen nopeutta sekä syitä näiden takana. Nuorille esitetyt kysymykset fokusoivat erityisesti teknologian käyttötarkoituksiin toivotussa tulevaisuudessa, ja mitä hyvää teknologia mahdollistaa vuonna 2045 Suomessa.

Kysymystenasettelun myötä nuorten toivottu teknologinen tulevaisuus on ihmiskeskeinen, eikä selonteon rakenteita koskeva taso näy vastauksissa.

Tarkastelun tason eroista huolimatta teknologiaan kytkeytyvät teemat ovat pitkälti samoja työpaja-aineistossa ja selonteossa. Nuorten vastauksissa korostuneet terveydenhuollon, hyvinvoinnin, työn tekemisen ja turvallisuuden teemat löytyvät myös selonteon teknologisista kehityskuluista. Moni nuori näki teknologian ratkaisuna ilmastonmuutokseen, jota käsitellään selonteon vihreän siirtymän kehityskulkujen yhteydessä.

Nuorten suhtautumista toivotun tulevaisuuden teknologiaan summaa hyvin vastaus, jossa sen tehtävä on yleisesti "elämän ongelmien ratkaiseminen" (Vastaaja, Uusimaa). Rivien välistä teknologisen kehityksen voidaan tulkita olevan nuorten mielestä nopeaa ja mutkatonta. Nuorilta ei kysytty, minkälaiset teknologiset ratkaisut hyvää tulevaisuutta mahdollistaisivat. Kiinnostavasti täsmällisiä keksintöjä mainittiin esimerkiksi ympäristöteeman yhteydessä.

3.5. Talous

Nuorilta kysyttiin:

- Miten rahalla edistetään hyvää Suomea vuonna 2045?
- Mitä pidämme arvokkaana vuonna 2045?
- Mistä rahaa saadaan vuonna 2045?
- Mikä on tärkein asia, mitä kaupataan vuonna 2045?

Talouden vaihtoehtoinen kehityskulku vuoteen 2045

Hyvinvoivan Suomen talouskasvua vauhdittavat uudet teknologiat ja innovaatiot. Työllisyys on korkealla tasolla. Yrityksiä ja erityisesti startup-yrityksiä tuetaan, jotta ne pystyvät työllistämään ihmisiä ja tuottamaan vaurautta lisääviä innovaatioita.

"Suomi panostaa uusien keksintöjen rahoittamiseen, jotta niistä saadaan lisää rahaa Suomeen." (Vastaaja, Uusimaa)

Vaurastunut ja taloudellisesti vakaa Suomi käyttää rahaa ja resursseja ympäristön tilan kohentamiseen sekä huolehtii hyvinvoinnin oikeudenmukaisesta jakautumisesta yhteiskunnassa. Vähävaraisia autetaan ja kaikkien perustarpeista huolehditaan. Julkisia palveluita, kuten terveystalouksia ja julkista liikennettä sekä harrastustoimintaa ylläpidetään verorahoilla.

"Sijoitetaan oikeisiin asioihin. Hallitus ei leikkaa tärkeitä kulttuuri- ja työllisyydenlähteistä." (Vastaaja, Uusimaa)

"Autetaan köyhiä vähän varaisia perheitä ja varmistetaan jokainen saa elantonsa." (Vastaaja, Uusimaa)

Luonnonvaroja hyödynnetään kestävästi, esimerkiksi metsäteollisuutta ja vihreää teknologiaa kehittämällä. Uusia tulonlähteitä tunnistetaan ja hyödynnetään:

”Mielestäni arvostamme eniten digitaalista tehoa ja tallennustilaa vuonna 2045. Rahaa tulee esimerkiksi SSD-levyistä ja RAM-muistista. Tärkeintä kaupattavaa on internetin käyttäjien data.” (Vastaaja, Lappi)

Vaikka maanpuolustusta rahoitetaan, siihen ei tarvitse investoida yhtä paljon kuin aiemmin, sillä kansainvälinen turvallisuustilanne on parantunut.

Tulevaisuudessa palkkatyö on edelleen yleisin toimeentulon muoto, mutta sijoittaminen ja sijoitusten tuotot mahdollistavat osalle palkkatyöstä irrottautumisen ja taloudellisen hyvinvoinnin saavuttamisen. Yksilötasolla arjen kulutus on edelleen tärkeässä roolissa. Ruoka, olut ja uusi elektroniikka ovat arkisia kulutushyödykkeitä.

”rahaa käytetään elektroniikkaan enemmän ja on enemmän sähkö tavaroita”. (Vastaaja, Uusimaa)

Suhteutuminen selonteon jäsennyksiin

Nuorten näkemyksissä Suomen talouden toivotusta tulevaisuudesta on yhtymäkohtia selonteon Reilun ja oikeudenmukaisen kasvun talouteen. Talouskasvu on vakaalla pohjalla, ja se on teknologia- ja innovaativetoista. Nuoret pohtivat vastauksissaan talouden rakenteita, kuten talouskasvua, valtionvelkaa ja työpaikkojen syntymistä, mutta vähemmän omaa tai perheensä taloutta, vaikka työ, työllisyys ja arjen hyödykkeet, kuten ruoka ja ”ööli” mainittiinkin muutamaan otteeseen. Nuorten toiveissa Suomen talous kasvaa voimakkaasti, mutta samalla kasvun haasteet nykyhetkessä tunnistettiin.

”Suomen talous ei ole kasvanut viimeiseen 20 vuoteen. Nyt on viimeisiä hetkiä aikaa kääntää tilanne, ennen kuin oikeat ongelmat ilmenevät. Vuonna 2045 talouden olisi hyvä olla jo suuressa kasvussa.” (Vastaaja, Uusimaa)

Nuoret pitivät talouden kasvua ja vakautta hyvinvoinnin ja kestävästä yhteiskunnan edellytyksenä. Esimerkiksi ilmastonmuutokseen ja ympäristöongelmiin liittyviä haasteita voidaan ratkoa kunnolla vasta sitten, kun talous on kunnossa.

”[--] Emme elä utopisessa maailmassa jossa asioita saa aikaan ilman rahaa. Jotta voimme vaikuttaa ilmaston muutokseen niin täytyy olla vakaa talous. Huojuva talous tuottaa epävarmuutta, jolloin ei saada mitään aikaiseksi.” (Vastaaja, Uusimaa)

Nuorten vastauksissa välittyy ymmärrys erilaisista talouden toimintamekanismeista, mutta vastaukset olivat vahvasti keskittyneitä Suomeen ja Suomen talouteen. Muu maailma nousi esille lähinnä toiveissa mahdollisista vientituloista tai siitä, että ”työttömyys ei ole Euroopan suurin” (Vastaaja, Uusimaa).

Vaikka nuoret korostivat resurssien oikeudenmukaista jakamista, vastauksissa nousee esille myös talouskasvun kääntöpuoli: sen tavoittelu voi johtaa ahneuden ja materialismin lisääntymiseen sekä tuloerojen kasvuun.

3.6. Päätöksenteko

Nuorilta kysyttiin:

- Ketkä päättävät yhteisistä asioista Suomessa vuonna 2045?
- Miten nuoret osallistuvat päätöksentekoon vuonna 2045?
- Mikä auttaa päättäjiä tekemään hyviä päätöksiä vuonna 2045?
- Mistä saa luotettavaa tietoa vuonna 2045?

Päätöksenteon vaihtoehtoinen kehityskulku vuoteen 2045

Vuonna 2045 nuoret osallistuvat nykyistä enemmän yhteiseen päätöksentekoon. Nuorten merkitys ja rooli yhteiskunnallisessa päätöksenteossa on vakiintunut ja heidän osallistumismahdollisuuksiaan lisätty. Nuoret ovat myös itse uudistaneet demokratian rakenteita avoimempaan suuntaan.

”Nuorille mahdollista vaikuttaa asioihin, koska nuoret valtion tulevaisuus [--].” (Vastaaja, Uusimaa)

Suomi on jatkanut demokraattisen kehityksen polulla, ja tasa-arvossa on otettu merkittäviä kehitysaskeleita eteenpäin.

”Suomi pysyy demokraattisena valtiona jossa vallitsee täydellinen tasa-arvo, kukaan ei ole toista arvokampi.” (Vastaaja, Uusimaa)

Päättäjät käyttävät valtaa harkiten ja tekevät päätöksiä, jotka ovat toimivia koko yhteiskunnan kannalta. Valta ei ole luisunut harvojen käsiin, vaan Suomi on määrätietoisesti kehittänyt uusia demokratian ja osallisuuden muotoja. Suomi tunnetaan edelleen liberaalina demokratiana. Tulevaisuuden nuorille on tarjolla entistä enemmän väyliä osallistua yhteiseen päätöksentekoon.

”Vuonna 2045 nuoret osallistuvat päätöksen tekoon siten että ne nuoret jotka pääsevät mannkuntansa nuvassa valituiksi saavat tehdä eniten yhteistyötä kunnan kanssa mutta myös edustavat nuoria valtiollisella tasolla ja eduskunta saa kuunnella heidän ääniään ja ajatuksiaan täten.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Nuoret luottivat pääosin päätöksentekijöihin ja uskoivat demokraattiseen järjestelmän jatkuvuuteen. Nuoret nimesivät vastauksissaan nykyisiä päätöksentekijöitä, poliittisia puolueita ja demokratiaan liittyviä käsitteitä ja sovelsivat niitä vastauksissaan.

He eivät ole kuitenkaan täysin tyytyväisiä nykyjärjestelmään, vaan työpajan vastauksista välittyy toive järjestelmän kehittymisestä ja osaavasta päätöksenteosta. Nuoret pohtivat esimerkiksi mahdollisuutta syventää suoraa ja paikallista demokratiaa sekä sitä, millaisia päättäjiä tarvitaan tulevaisuudessa.

”Päätöksien tekoon pitäisi osallistua eri ihmisiä eri ikäluokilta, jotta kaikkien mielipiteet tulisivat julki.” (Vastaaja, Lappi)

”Joku joka osaa hoitaa työttömyysongelmaa, eläkeongelmaa, ja ympäristö ongelmaa eteenpäin.[--]” (Vastaaja, Uusimaa)

”Päättäjiksi sellaisia ihmisiä, jotka tekevät harkittuja ja toimivia päätöksiä koko yhteiskunnan kannalta.” (Vastaaja, Uusimaa)

Nuorten visioimat poliittisen osallistumisen muodot olivat kuitenkin melko perinteisiä, eikä selontekoon verrattuna vastauksissa käsitellä teknologian mahdollisuuksia poliittiselle osallistumiselle tai innovaatioille. Tulevaisuuden nuorille avautuu vaikuttamisen mahdollisuuksia nuorisovaltuustojen ja -neuvostojen avulla. Heitä kuullaan nuorten omissa äänestämistilaisuuksissa tai erilaisilla epäsuorilla kuulemismenetelmillä, kuten kyselyillä.

Nuorten ajatukset päätöksenteon toivotusta tulevaisuudesta muistuttavat Korkean luottamuksen ja demokraattisen oikeusvaltion vaihtoehtoista kehityskulkua. Nuorten vastauksissa nousi esille pohdintoja demokratian rakenteesta sekä osallisuuden eri muodoista.

Toisaalta aineistosta välittyi myös huoli demokratian tulevaisuudesta. Harvainvalta, rahan merkitys ja vallan keskittyminen näkyivät nuorten päätöksenteon tulevaisuutta pohtivissa vastauksissa.

”Demokratia säilyisi ja päättäjiin ja heidän levittämään tietoonsa voisi luottaa. Päättäjät ajattelisivat kansan etua eivätkä ajaisi vain omaa etuaan.” (Vastaaja, Uusimaa)

Nuoret pitävät vallan keskittymistä haitallisena, mutta mahdollisena tulevaisuutena nykyhetkeen vedoten. Vaikka nuoria ei pyydetty pohtimaan negatiivisia kehityskulkuja, nuorten huolenaiheet muistuttavat Vetokratiassa kuvattua vallan keskittymistä ja kansalaisten oikeuksien rajaamista tai Kontrollioivassa autoritarismissa kuvattua kansalaisyhteiskunnan hajoamista. Vaikka nämä kehityskulut tapahtuisivat Suomen rajojen ulkopuolella, ovat ne silti nuorten mielestä mainitsemisen arvoisia.

”Tällä hetkellä maailmassa on vain pari ihmistä jotka päättävät kaikista. Yhdellä ihmisellä ei saisi olla niin paljon valtaa, että hänen mielipiteensä vaikuttaa koko maailman talouteen.” (Vastaaja, Uusimaa)

”diktaattorit” (Vastaaja, Lappi)

3.7. Osaaminen

Nuorilta kysyttiin:

- Mitä uutta osaamme tehdä vuonna 2045 Suomessa?
- Mihin käytämme uusia taitoja ja tietoja?

Osaamisen vaihtoehtoinen kehityskulku vuoteen 2045

Vuoden 2045 Suomessa osaaminen on tärkeä väline saada töitä, ja työllistymiseen tarvitaan uusia taitoja ja tietoa. On vielä epävarmaa, mitä tarvittavat taidot ja tiedot ovat, mutta osaaminen on erilaista kuin aiemmin. Kuitenkin esimerkiksi yhteistyötaidot sekä kielten osaaminen ovat tärkeitä myös tulevaisuudessa.

”joihinkin uusiin asioihin. Koska ilman titoa et voi tehdä helposti mitään tärkeitä asioita.” (Vastaaja, Lappi)

Vaikka tekoäly on edelleen tärkeä väline vuonna 2045, on sen käyttöä säännöstelty. Tekoälyn negatiiviset vaikutukset menneisyydessä ovat olleet liian suuret. Onneksi juuri ihmisen osaamisen ansiosta tekoälystä on osattu tehdä parempaa, ja vuonna 2045 sitä käytetään avustavasti, eikä inhimillisen osaamisen tilalla.

”Osaamme ehkäpä rajoittaa tekoälyn käyttöä, uskon että lähivuosina generoivan tekoälyn käyttöä joko rajoitetaan erittäin paljon tai se kielletään kokonaan sen destruktiivisen vaikutuksen vuoksi.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Tietoja ja taitoja käytetään ennen kaikkea yhteisen hyvän edistämiseen. Vuonna 2045 osaamme ”[P]itää parempaa huolta toisistamme ja maapallostamme” (Vastaaja, Lappi). Tärkeitä tulevaisuuden osaamisalueita ovat teknologia, terveydenhoito ja turvallisuus, myös puolustustarkoituksissa. Suomessa ”käytetään enemmän rahaa tutkimiseen ja opiskeluun” (Vastaaja, Lappi). Osaaminen vaurastuttaa Suomea, ja vastavuoroisesti valtion tuki koulutukselle ja osaamiselle on vahva.

”Pitäisi keksiä uusia yrityksiä tai asioita, joissa olemme hyviä. Esim. pelit ja muut, koska niille on haluntaa. Tämä auttaisi talouden elvyttämisessä.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Hyvässä tulevaisuudessa uuden ja paremman luominen on yksi osaamisen itseisarvo. Tulevaisuus on parempi myös siksi, että menneistä ajoista on opittu:

”tulevaisuudessa osaamme välttää historian toistumista yhä uudelleen ja uudelleen” (Vastaaja, Uusimaa).

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Nuorten näkemykset tulevaisuudesta noudattelivat pääosin selonteon positiivista osaamisen kehityskulkua ’Tieto ja osaaminen jalostuu avoimissa verkostoissa’.

Molemmissa osaamisen kartuttaminen edistää ihmisten ja planeetan hyvinvointia. Nuorten vastauksissa osaamisen ja tiedon uudistuminen nähtiin tärkeänä sekä henkilökohtaisen että yhteiskunnallisen edistyksen kannalta, vaikkei ollutkaan välttämättä selvää, miten se käytännössä tapahtuu. Kuten nuori Uudeltamaalta sen ilmaisi, ”Käytämme uusia tietoja edistää maailmaa”.

Vaikka osaaminen liitettiin nuorten vastauksissa yksilöihin, nähtiin sen hyödyttävän yhteisöjä, kaikkia ja maapalloa. Koulutukselle tai tiedon soveltamiselle ei juurikaan kuviteltu eliittejä tai väärinkäytön kohteita. Uusi ja uudistuminen itsessään näyttäytyivät nuorille sekä positiivisena että olennaisena osana hyvää tulevaisuutta. Osaaminen, tieto ja koulutus nähdään vastauksissa sekä itseisarvoina että keinoina saavuttaa muuta hyvää. Molemmat osaamisen arvot toteutuvat tulkintamme mukaan ainoastaan selonteon kehityskuluista positiivisimmassa.

Nuorten tulevaisuusnäkemykset eivät kuitenkaan pysytelleet selonteon positiivisimmassa kehityskulussa. Osaamista kuviteltiin tarvittavan tulevaisuudessa myös sotilaallisiin tarkoituksiin: ”tehkä ase koska venjä tule saaman suomi helposti” (Vastaja, Uusimaa).

Vaikka teknologian ja tekoälyn rooli oli tärkeä nuorten osaamista käsittelevissä vastauksissa, näkyi vastauksissa myös kriittinen suhtautuminen erityisesti tekoälyyn osaamisen hyvän tulevaisuuden rakentajana.

”Ei annettaisi tekoälylle liikaa valtaa jokapäiväisessä elämässä ja työnteossa. Monia ammatteja ei voi korvata tekoälyllä ja ihmisosaamisen tulisi olla tulevaisuudessakin tärkeää.” (Vastaja, Uusimaa)

”Emme [osaa] mitään, ajattelu on ulkoistettu ChatGPT:lle”
(Vastaja, Uusimaa)

3.8. Arvot ja asenteet

Nuorilta kysyttiin:

- Mitä pidämme tärkeänä elämässä vuonna 2045?
- Mistä hyvä tulevaisuus rakentuu?
- Keneen luotetaan vuonna 2045?

Arvojen ja asenteiden vaihtoehtoiset kehityskulut vuoteen 2045

Vuonna 2045 suomalainen yhteiskunta on entistä tasa-arvoisempi. Kaikkia kohdellaan oikeudenmukaisesti taustasta tai sukupuolesta riippumatta. Tavoitteena on rakentaa yhteiskuntaa, jossa kaikilla on hyvä elää.

Rasismin kitkeminen on onnistunut, mikä on heijastunut myönteisesti esimerkiksi Suomen työllisyyteen ja ikärakenteeseen. Työelämässä kaikkia kohdellaan reilusti, eikä kenenkään oikeuksia poljeta. Aiemmista virheistä on opittu.

Arjessa voimaa saa ystävistä, perheestä ja läheisistä. Turvallisuuden tunne ja luotto arjen perustaan mahdollistavat tähän hetkeen ja esimerkiksi vapaa-aikaan keskittymisen ”enemmän salia nyrkeilyle ja vapaaottelun” (Vastaaja, Uusimaa)

”Tärkeänä läheiset hyvässä tulevaisuudessa [--].” (Vastaaja, Lappi)

”tulevaisuus rakentuu rauhasta, töistä ja rahasta” (Vastaaja, Lappi)

Vaikka yhteisöllisyys on tärkeää, jokaisella on mahdollisuus vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa omalla asenteellaan ja esimerkiksi opiskelemalla. Luontoa arvostetaan: puhdas maapallo ja luonto sekä kestävä kehitys nousevat korkealle yhteisellä arvoasteikolla.

Tasa-arvon ja yhteisöllisyyden Suomessa luotetaan päättäjiin, mediaan ja virkavaltaan. Lähimmäisiin luotetaan muutenkin entistä enemmän. Sotaa ei ole, vaan ihmiset saavat elää rauhassa.

”Suomen hallitukseen voi luottaa paremmin sekä valemedioita ei ole.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Nuorten vastauksissa nousi esille huoli rasismista ja luottamuksesta, joka näkyy sekä asenteissa että yhteiskunnan rakenteissa. Rasismin kautta käsiteltiin kuilua todellisuuden ja ihanteiden välillä.

”Rasismi on yhä suuri ongelma Suomen tulevaisuuden kannalta. Sitä näkee yhä enemmän, jopa nuorissa [--].” (Vastaaja, Uusimaa)

”[...]Nykyisin liian monia hyväksikäytetään ja syrjitään työmaailmassa, vaikka Suomea mainostetaan turvallisena, iloisena ja ystävällisenä.”
(Vastaaja, Uusimaa)

Kansainvälisyyttä ja maahanmuuttoa pidetään tärkeänä voimavarana, jonka täyttää potentiaalia ei ole vielä hyödynnetty. Aineistossa nouseekin esille toive tasa-arvoisesta Suomesta, ja nuorten vastauksissa tasa-arvoa käsiteltiin eri näkökulmista. Tasa-arvo tarkoittaa esimerkiksi oikeudenmukaista kohtelua taustasta riippumatta sekä esimerkiksi sukupuolten välistä tasa-arvoa. Eräs vastaaja ilmaisi huolensa arvojen muutoksesta huonompaan suuntaan.

”Pidetään kiinni nykyisistä arvoista ja kehitetään niitä. Esimerkiksi naisen asema on alkanut huonontua Yhdysvalloissa ja monissa länsimaissa. Pidetään Suomi maana, jossa kaikilla olisi hyvä elää.” (Vastaaja Uusimaa).

Nuorten ajattelussa onkin yhteneviä piirteitä selonteossa kuvattuihin universalististen arvojen kehityskulkuun. Tasa-arvo, luottamus, oikeudenmukaisuus ja vastuu ympäristöstä välittyvät sekä nuorten vastauksissa että tulevaisuusselonteon kuvaamassa kehityskulussa. Nuorille arvot näkyvät arjen kautta, ja niistä puhutaan esimerkiksi

harrastusten, yhdessäolon, hyvinvoinnin ja perustarpeiden kautta. Arvoja käsitellään kuitenkin myös yhteiskunnan tasolla, vaikka arvoihin vaikuttavia rakenteellisia tekijöitä käsitellään vähemmän.

Universaaleista arvoista huolimatta aineistosta nähtävillä myös yhtäläisyyksiä tulevaisuuteen, joka muistuttaa uusheimojen jaettuja arvoja. Nuorten vastauksissa nousee esille myös epäluottamus, joka kohdistui sekä kanssaihmissiin että päättäjiin. Nuorten ajattelussa on mahdollista, että tulevaisuudessa luottamus väheneekin.

”En usko, että suurempaa muutosta tapahtuu. Ihmiset ehkä luottavat tiettyihin instituutioihin hieman vähemmän.” (Vastaaja Uusimaa)

”Keneenkään eei voi luottaa kaikki on feikkejä.” (Vastaaja Lappi)

3.9. Kansainvälisyys

Nuorilta kysyttiin:

- Miksi muut maat ja kulttuurit ovat tärkeitä vuonna 2045 Suomessa?
- Mieti esimerkiksi: Minkä vuoksi ihmiset muuttavat maasta toiseen vuonna 2045?

Kansainvälisyyden vaihtoehtoinen kehityskulku vuoteen 2045

Vuonna 2045 Suomi on monikulttuurinen maa, joka tunnetaan kyvystään ylläpitää suhteita muihin maihin. Rasismi on vähentynyt ja ihmisillä on paremmat mahdollisuudet olla oma itsensä. Suomi hyötyy monikulttuurisuudesta, ja ”kulttuurinen moninaisuus nähdään Suomen elinehtona ja innovaatioiden moottorina.” (Vastaaja, Uusimaa).

”Ihmisoikeuksia vihdoinkin toteudetaan kaikkialla. Kaikilla on mahdollisuuksia riippumatta ihonväristä ja etnisyydestä” (Vastaaja, Uusimaa)

Suomi on entistä houkuttelevampi kohdemaahanmuutolle. Osa tulijoista pakenee heikentyneitä elinolosuhteilta, osa taas etsii uusia kokemuksia, parempia työmahdollisuuksia tai muuten vain vaihtelua.

Maiden välinen yhteistyö ja hyvät diplomaattiset suhteet pitävät yllä rauhaa ja vahvistavat Suomen taloutta. Suomi on onnistunut vaalimaan taloudellisia ja diplomaattisia suhteita, joita kansainväliset instituutiot ja sotilaallinen yhteistyö vahvistavat entisestään.

”Maiden väliset suhteet ovat tärkeitä kauppajen käynnin vuoksi sekä ihmisten vapauden vuoksi.” (Vastaaja, Uusimaa)

Suhteutuminen selonteon jäsenyyksiin

Nuorilta kysyttiin yleisesti kansainvälisyydestä, vaikka selonteossa käsitellään erikseen EU:n, Yhdysvaltojen, Kiinan ja Venäjän kehitystä sekä muuttoliikettä. Tavoitteenamme oli kannustaa nuoria pohtimaan kansainvälisyyttä heille sopivalla tasolla, jolloin

kysymyksiin vastaaminen ei edellyttänyt kansainvälisen politiikan toimijoiden tai rakenteiden tuntemusta.

Nuoret käsittelivät vastauksissaan kansainvälisyyttä esimerkiksi monikulttuurisuuden, rauhan ja diplomatian sekä ihmisoikeuksien kannalta. Monikulttuurisuuden esimerkiksi koetaan lisäävän yhteiskunnan moninaisuutta ja kulttuurista rikkautta.

”Monikulttuurisuus on hyvästä. Mielestäni, kun ihmiset tietävät ja tuntevat muista kulttuureista sekä niihin kuuluvista henkilöistä on meille rikkaus. [--]”
(Vastaaja, Uusimaa)

Nuoret mieltävät kansainvälisen yhteistyön diplomatiaan verrattavana poliittisena vaikuttamistyönä, jossa keskinäinen kunnioitus ja ”hyveis väleis” (Vastaaja, Lappi) oleminen ovat tärkeitä Suomen tulevaisuuden kannalta. Vaikka vastauksissa ei mainita yksittäisiä valtioita tai arvioida niissä tapahtuvia muutoksia, geopolitiikan ja yhteistyön merkitys tunnistetaan rauhanomaiselle yhteisölle.

”Yhteydet muihin maihin ja kulttuureihin ovat tärkeitä vuonna 2045, koska silloin ei tarvi pelätä, jos esim. joku maa vihaa toista maata ja siitä tulee sota. [--]” (Vastaaja, Uusimaa)

Selonteko kuvaa maahanmuuton vaihtoehtoisia kehityskulkuja, joissa ennakoidaan Eurooppaan suuntautuvan muuttoliikkeen jatkuvan. Kansainvälisillä sopimuksilla on keskeinen rooli muuttoliikkeen suuntaamisessa ja hallitsemisessa, ja niiden heikentyminen vaikuttaa Eurooppaan kykyyn kilpailla osaajista ja toisaalta rajoittaa laitonta maahantuloa. Myös nuoret tunnistavat muuttopaineiden jatkuvan myös tulevaisuudessa, ja pohtivat muuttoliikkeeseen vaikuttavia mekanismeja kattavasti.

Nuoret arvelevat, että Suomi pysyy houkuttelevana maahanmuuton kohteena. Suomeen kohdistuvaa muuttoliikettä vauhdittaa muiden maiden heikentynyt tilanne, joka voi johtua sodasta, ilmastosta, köyhyydestä tai muuten vain huonoista olosuhteista.

”Suomeen muutetaan muista maista, koska Suomi on turvallinen maa. Lisäksi Suomessa on hyvä mahdollisuus löytää töitä.” (Vastaaja, Uusimaa)

”Suomi on yksi ainoista asuinkelpoisista maista” (Vastaaja, Uusimaa)

Vastauksissa nousevat esille inhimilliset syyt maahanmuuttoon. Työn, elintason, rakkauden sekä vaihtelunhalun uskotaan saavan ihmiset liikkeelle tulevaisuudessa. Nuorten toivomassa tulevaisuudessa maahanmuutto on vapaaehtoista, mikä rinnastuu myös selonteossa kuvattuun kehityskulkuun vapaaehtoisesta muuttoliikkeestä.

”[--] 2045 ei pitäisi olla vuosi, jossa ihmiset muuttavat maasta toiseen sodan tai pelkon takia, vaan vuosi, jossa ihmiset vapaasti muuttavat maasta toiseen kiinnostuksen takia.” (Vastaaja, Uusimaa)

Toisin kuin selonteossa, eräs vastaaja pohdiskeli mahdollisuutta, jossa Suomen olosuhteet ovat tulevaisuudessa merkittävästi nykyistä huonommat:

”suomi on huono köyhä” (Vastaaja, Lappi).

Vaikka nuoret suhtautuivat sekä monikulttuurisuuteen että kansainvälisyyteen pääosin myönteisesti, oli mukana myös kriittisiä äänenpainoja esimerkiksi yhteistyön mahdollisuuksista. Osa vastaajista suhtautui kielteisesti maahanmuuttoon tai ei pidä sitä tärkeänä.

Eräs vastaaja puolestaan pyrki erottamaan instituutioita kohtaan tuntemansa epäluottamuksen tavallisista ihmisistä, jotka hän halusi toivottaa tervetulleeksi tulevaisuuden Suomeen.

”[--]Sen sijaan kansainvälistä yhteistyötä ja esimerkiksi kansainvälistymistä pitäisi lopettaa, jokseenkin inhoan EU:ta ja toivon että poistumme siitä. Suomen pitäisi olla omavarainen, sillä mielestäni lähes mikään toinen maa (valtion tasolla) ei ole luotettava kumppani Suomelle. Sen sijaan ihmiset ovat toinen asia, ja ajattelen että ihminen mistä vain voi Suomeen tulla ja täällä asua.” (Vastaaja, Uusimaa)

4. Mitä voidaan saavuttaa toisaalta selonteon käsittelyn, toisaalta nuorten ja koulutuksen näkökulmasta sillä, että nuoret tällaisen työpajatyöskentelyn kautta pohtivat vaihtoehtoisia tulevaisuuksia yhteiskunnallisesta näkökulmasta?

Hankkeen tässä vaiheessa arvioimme nuorten tulevaisuuspainotteisen työpajatyöskentelyn hyödyttävän **selonteon käsittelyä** seuraavin tavoin:

- Osallistujapohjan laajeneminen. Matalan osallistumiskynnyksen työpajat laajentavat mietintöprosessiin osallistuvien nuorten määrää. Koulujen kautta on mahdollista tavoittaa nuoria eri alueilta ja taustoista, mikä on edustuksellisuuden kannalta hyödyllistä. Työpajojen avulla voidaan tavoittaa helpommin nuoria, jotka eivät itse hakeudu tilanteisiin, jossa osallistua päätöksentekoon.
- Nuorilta kerätyn aineiston moniäänistyminen. Oletettavasti useampi nuori uskalltaa osallistua tutussa tilassa tapahtuvaan kuulemiseen. Monipuolisempi aineisto tarjoaa mahdollisuuden laajentaa selonteon tulevaisuusrepresentaatiota.
- Aineiston moniäänisyyttä edistää se, että työpajoilla voidaan parhaimmillaan kerätä sensuroimattomia ja vapaasti ilmaistuja tulevaisuusnäkemyksiä nuorilta. Työpajoissa kerättyä anonyymia aineistoa määrittelee tietynlainen mielipiteiden suodattamattomuus, joka suorassa kuulemisessa saattaisi karsiutua pois. Samalla keruutapa sisältää myös anonymiteetin haittapuolia. Henkilökohtaisen vastuun katoaminen viestinnästä voi edistää esimerkiksi epäasiallista viestintää.
- Vuorovaikutuksellinen työpaja tukee nuorten valmiuksia käsitellä ja kommentoida tulevaisuusselonteon kaltaisia monitahoisia ennakointitekstejä. Työpajat suunniteltiin tukemaan muutoksen ja vaihtoehtoisten tulevaisuuksien ajattelua vaihe vaiheelta, minkä voidaan olettaa tukevan sitä, että vastaukset kuulemiskysymyksiin ovat puntaroidumpia ja tarkoituksenmukaisempia, mikä puolestaan tuottaa laadukkaampaa aineistoa.
- Varsinaisen aineiston ohella jo pelkkä nuorten osallistuminen voi kasvattaa selontekoprosessin "nuoritietoisuutta". Mikäli ajatellaan, että nuoret ovat tulevaisuuden "pääkäyttäjär ryhmä", on perusteltua, että he näkyvät myös selonteossa. Vaikka selonteon ensimmäisessä osan laatimiseen on osallistettu nuoria, eivät nuoret varsinaisesti näy selonteossa.
- Huolimatta nuorten roolista tulevaisuuden "pääkäyttäjär ryhmänä", on tärkeää muistaa heidän osallisuutensa merkitys nimenomaan nykyhetken inklusiivisemmassa päätöksenteossa, eikä ainoastaan kuvitelluissa tulevaisuuksissa siksi, että he todennäköisesti elävät pidempään.

Nuorten ja koulutuksen näkökulmasta työpajamuotoisen tulevaisuuksien pohdinnan hyötyjä ovat mm. seuraavat:

- Työpajamuotoinen tulevaisuuksien pohdiskelu mahdollistaa osallistumisen laajemmalle joukolle nuoria matalalla kynnyksellä. Koululuokissa tai vastaavissa

nuorten omissa ympäristöissä toteutettavat matalan kynnyksen työpajat tarjoavat osallistumismahdollisuuden myös nuorille, jotka eivät välttämättä hakeutuisi muutoin vaikuttamisen äärelle. Kaikilla nuorilla ei välttämättä ole halua tai uskallusta tulla kuulluksi esimerkiksi suoraan valiokunnan edessä.

- Nuoret saavat äänensä kuuluviin niin halutessaan omien valmiuksiensa mukaisesti. Nuorilla on osaamista ja kiinnostusta kommentoida selontekoa. Vastauksista voimme tulkita, että monet nuorista ovat valmiita käsittelemään myös vaikeita aiheita. Nuorten motivaatio, kiinnostus ja tiedolliset valmiudet vaihtelevat, mikä heijastuu vastauksiin ja tulevaisuusajattelun tasoihin. Osa vastaajista miettii ratkaisuja valtion velkaan, osa pohtii lentäviä Volkswageneita. On tärkeää välttää roolittamasta nuoria valmiiksi: tulevaisuusvallan näkökulmasta nuoren pitää saada ottaa sellainen rooli, johon hän on valmis.
- Työpajat voivat kehittää nuorten tulevaisuusajattelua ja vahvistaa heidän tulevaisuuskokoaan. Parhaimmillaan työpaja voi olla tila, jossa puntaroida mielipiteitään rauhassa. Työpajat suunniteltiin tukemaan muutoksen ja vaihtoehtoisten tulevaisuuksien ajattelua. Näemme, että tarkkaan suunnitelluilla harjoitteilla voidaan tukea nuorten valmiuksia käsitellä ja kommentoida tulevaisuusselonteon kaltaisia laajoja ennakointitekstejä.
- Työpajatyöskentely kasvattaa nuorten ymmärrystä tulevaisuusselonteon sisällöistä sekä tulevaisuusselontekoprosessista, mikä voi madaltaa kynnystä yhteiskunnalliseen osallistumiseen jatkossa.
- Nuoret otetaan mukaan demokraattiseen prosessiin ja päätöksentekoon. Työpajoissa nuoret pitivät erittäin tärkeänä, että heidän kirjaamat näkemyksensä todella viedään valiokuntaan. Avoimessa palautteessa näkyi jonkin verran skeptisyyttä sitä kohtaan, voiko työpajoilla tai niiden osallistumisella oikeasti olla vaikutusta. Viime kädessä työpajaan osallistumisen arvo nuorille voi olla osa päätöksentekoa ja selontekoprosessia, eikä prosesseista erillinen tulevaisuusajattelu itsessään. Tästä syystä on tärkeää, että kuulemisten tulokset ja niiden mahdolliset vaikutukset palautetaan nuorille itselleen kevään aikana.
- Osallistuminen päätöksentekoon on tärkeää jo itsessään, mutta se voi myös vaikuttaa suoraan nuorten tulevaisuuteen. Mikäli nuorten ajatukset otetaan mukaan päätöksiin, tulevaisuus voi rakentua enemmän nuorten toiveiden suuntaan. Tämä lisää työpajatyöskentelyn merkityksellisyyttä nuorten näkökulmasta.

Asiantuntijat

- Marjukka Parkkinen, projektiasiantuntija, väitöskirjatutkija, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- Kaisa-Maria Suomalainen, projektiasiantuntija, Tulevaisuuden tutkimuskeskus
- Sanna Lindgren, projektipäällikkö, Nuorten Akatemia